

Bijlage 1: Veterinaire Q-koorts bestrijdingsstrategieën zoals gedefinieerd door het ministerie van LNV

1. Het **verplaatsen van melkgeiten- en melkschapenbedrijven** uit woonkernen.
Dit is een meerjarenstrategie waarvan niet is aan te geven hoeveel tijd het precies zal vergen.
2. Het **doden (slachten)** van alle schapen en geiten op en **ontsmetten** van besmette melkgeiten- en melkschapenbedrijven.
3. Het **doden (slachten)** van alle schapen en geiten op bedrijven die **binnen een straal van 5 kilometer** van een woonkern of recreatiegebied zijn gelegen.
4. Het **ruimen van alleen besmette dieren** op besmette bedrijven.
Bij deze strategie dienen alle dieren op een besmet bedrijf individueel getest te worden
5. Het **ruimen van alleen besmette dieren** op besmette bedrijven op bedrijven die **binnen een straal van 5 kilometer** van een woonkern of recreatiegebied zijn gelegen.
6. Een **onderverdeling** maken in mate van besmette bedrijven
  - a. **Licht** en matig besmet; maatregelen: **dekverbod en duurmelken**, hygiënemaatregelen zoals beschreven in de regeling
  - b. **Zwaar** besmet; maatregelen: **ruimen** van de (drachtige) dieren
7. Een **dekverbod** in combinatie met duurmelken op positieve bedrijven.
De Q-koortsbacterie wordt uitgescheiden bij een abortus of bij het lammeren en na het lammeren via de mest, melk en vaginaalslijm. Na het lammeren loopt het uitscheidingspatroon terug tot een niet meer aantoonbaar niveau in een tot enkele maanden. De volgende keer dat een positieve geit aflammert kan de uitscheiding weer toenemen. Door een dekverbod in te stellen neemt de uitscheiding op besmette bedrijven snel af. Wanneer alleen goed geënte dieren van vrije bedrijven aangevoerd worden, dan mag verwacht worden dat het uitscheidingsniveau ook niet meer zal toenemen. Voor het lammerseizoen van 2010 biedt deze maatregel geen soelaas meer, omdat de meeste geiten al weer gedekt zijn.
8. Beperken van verwaaiing: het **dichtmaken van besmette bedrijven met windbreekgaas**.
9. Voorkomen van verwaaiing: het **volledig winddicht maken van besmette bedrijven**.
Hiervoor zijn drastische aanpassingen van de stallen nodig of het bouwen van een nieuwe stal. Daarmee is het een kostbare en tijdrovende optie.
10. **De huidige aanpak**: voor besmette bedrijven gelden vervoersbeperkingen om het ontstaan van nieuwe bronnen te voorkomen en hygiënemaatregelen om verspreiding vanuit de stallen naar de omgeving zoveel mogelijk te beperken.

Bijlage 2 : De zeven bestrijdingsstrategieën (inclusief samenvoegingen) in de volgorde zoals door het deskundigenoverleg gehanteerd, van ingrijpend tot meer ingrijpend te beginnen met de huidige aanpak:

1. De huidige aanpak (was strategie 10)

Samengevat: het verplicht vaccineren van alle melkgeiten- en schapenhouderijen in heel Nederland, vervoersbeperkingen voor besmette bedrijven om het ontstaan van nieuwe bronnen te voorkomen, hygiëne- en mestmaatregelen om verspreiding vanuit de stallen naar de omgeving zoveel mogelijk te beperken en een bezoekersverbod.

2. Het winddicht maken van (besmette) bedrijven (was strategie 9 en 8)

Beperken van verwaaiing: het dichtmaken van besmette bedrijven met windbreekgaas
Voorkomen van verwaaiing: het volledig winddicht maken van besmette bedrijven.

3. Een dekverbod in combinatie met duurmelken op positieve bedrijven. (was strategie 7)

4. Maak een onderverdeling in beleid voor licht- en zwaar besmette bedrijven (was strategie 6, met invoeging van LTO strategie)

Licht en matig besmet; maatregelen: dekverbod en duurmelken, hygiënemaatregelen zoals beschreven in de regeling. Zwaar besmet; maatregelen: ruimen van de (drachtige) dieren
In dit strategie is ook het LTO voorstel betrokken. In dit voorstel worden 4 categorieën onderscheiden:

1. Tankmelk negatieve bedrijven, nog niet gevaccineerd; bij alle dieren huidtest toepassen en positieve dieren afvoeren
2. Tankmelk negatieve bedrijven, al gevaccineerd; geen actie
3. Tankmelk positieve bedrijven, laag besmet; bij alle melkgeiten individuele melktest (naar schatting 10% positief) en positieve dieren afvoeren
4. Tankmelk positieve bedrijven, hoog besmet; volledig duurmelken en bij een steekproef van 100 melkgeiten met een individueel melkmonster testen (naar schatting 50% positief). Selectiecriteria daarvoor: dieren > 2 jaar met vruchtbaarheidsproblemen en/of een hoge fokwaarde. Positieve dieren worden afgevoerd.

5. Het ruimen van drachtige dieren/ besmette dieren op besmette bedrijven.

(samenvoeging van strategie 4 en 5)

Deze strategie is opgedeeld, en 5a is daarvan een nieuw toegevoegde strategie.

5 a Het ruimen van drachtige dieren op besmette bedrijven

5 b Het ruimen van besmette dieren op besmette bedrijven

6. Het ruimen van alle schapen en geiten op besmette melkgeiten- en melkschapenbedrijven en het ontsmetten van deze bedrijven. (samenvoeging strategie 2 en 3)

7. Het verplaatsen van melkgeiten- en melkschapenbedrijven uit woonkernen. (was strategie 1)

Bijlage 3

Deelnemerslijst deskundigenoverleg 11 november

Voorzitter:

Dhr. R. Coutinho, *directeur, Centrum Infectieziektebestrijding, RIVM*

Deelnemers

Mevr. M. Nielen, *veterinair epidemioloog, Faculteit Diergeneeskunde Utrecht*
Dhr. D. Klinkenberg, *theoretisch bioloog en veterinaire modelleur*
Dhr. G. van Dinther, *dierenarts, Diergeneeskundig centrum de Overlaet Oss*
Dhr. H.J. Roest, *dierenarts, hoofd Cluster Algemene Bacteriologie en Visziekten CVI Wageningen UR*
Dhr. F. G. van Zijderveld, *divisiehoofd bacteriologie & TSE's en plaatsvervangend directeur CVI*
Dhr. P. Vellema, *afdelingshoofd Small Ruminant Health, GD Deventer*
Dhr. D. Dercksen, *dierenarts, specialist in Small Ruminant Health Care*
Dhr. G. di Giulio, *huisarts, Huisartsenpraktijk Helmond*
Mevr. C. Wijkmans, *arts infectieziektebestrijding, GGD Hart voor Brabant*
Dhr. A. de Rooij, *arboarts Stigas (Stichting Gezondheidszorg Agrarische Sectoren)*
Dhr. P. Schneeberger, *regionaal consulent medische-microbiologie Noord-Brabant en Zeeland*
Dhr. B. van Rotterdam, *microbioloog RIVM.CIb, LZO*
Mevr. Y. van Duynhoven, *epidemioloog, hoofd LZO/CIb/RIVM*
Dhr. W. van der Hoek, *arts-epidemioloog, projectleider respiratoir, EPI/CIb/RIVM*
Dhr. O. Stenvers, *dierenarts LCI/CIb/RIVM*

Secretaris

Dhr. J. van Steenberg, *arts infectieziektebestrijding, epidemioloog, hoofd LCI*

Notulist

Dhr. T. Oomen, *beleidsmedewerker, LCI/CIb/RIVM*

Bijlage 4

Deelnemerslijst vervolg deskundigenoverleg 30 november

Voorzitter:

Dhr. R. Coutinho, *directeur, Centrum Infectieziektebestrijding, RIVM*

Deelnemers

Mevr. M. Nielen, *veterinair epidemioloog, Faculteit Diergeneeskunde Utrecht*
Dhr. D. Klinkenberg, *theoretisch bioloog en veterinaire modelleur*
Dhr. G. van Dinther, *dierenarts, Diergeneeskundig centrum de Overlaet Oss*
Dhr. H.J. Roest, *dierenarts, hoofd Cluster Algemene Bacteriologie en Visziekten CVI Wageningen UR*
Dhr. F. G. van Zijderveld, *divisiehoofd bacteriologie & TSE's en plaatsvervangend directeur CVI*
Dhr. P. Vellema, *afdelingshoofd Small Ruminant Health, GD Deventer*
Dhr. D. Dercksen, *dierenarts, specialist in Small Ruminant Health Care*
Dhr. K. Groot, *longarts, Bernhovenziekenhuis Oss*
Dhr. G. di Giulio, *huisarts, Huisartsenpraktijk Helmond*
Mevr. C. Wijkmans, *arts infectieziektebestrijding, GGD Hart voor Brabant*
Dhr. A. de Rooij, *arboarts Stigas (Stichting Gezondheidszorg Agrarische Sectoren)*
Dhr. B. van Rotterdam, *microbioloog RIVM.CIb, LZO*
Mevr. Y. van Duynhoven, *epidemioloog, hoofd LZO/CIb/RIVM*
Dhr. O. Stenvers, *dierenarts LCI/CIb/RIVM*

Secretaris

Dhr. J. van Steenberg, *arts infectieziektebestrijding, epidemioloog, hoofd LCI*

Notulist

Dhr. T. Oomen, *beleidsmedewerker, LCI/CIb/RIVM*